

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ ТА ДЕЛЬФІНА У ПРОЦЕДУРАХ ДЕЛЬФІНОТЕРАПІЇ

Л. М. ЛУКІНА, К. К. ГОРБАЧОВА

Науково-дослідний центр «Державний океанаріум»

В останні роки широко використовують дельфінів для корекції стану здоров'я людей. Однак, відсутність уніфікованих методик проведення процедур, а також оцінки отриманих результатів приводить до втрати довіри пацієнтів до дельфінотерапії.

У Науково-дослідному центрі «Державний океанаріум» більше 20-ти років проводять роботи з вивчення можливості використання чорноморських дельфінів афалін для відновлення здоров'я людей, що страждають психоневрологічними симптомами захворювання. Отримано дані на більш, ніж 8000 пацієнтів, що підтверджують лікувальні ефекти процедур дельфінотерапії у дітей із невротами, аутизмом, дитячим церебральним паралічем (ДЦП) і затримкою психомовного розвитку (ЗПР), а також у дорослих із синдромом хронічної втоми (СХУ). Основними об'єктами лікувального й профілактичного впливу за участю дельфінів є психосоматичні фактори патогенезу захворювання.

Для пацієнта невропата й особистісно акцентованого пацієнта враження від пережитого в

процедурах дельфінотерапії, а також відчуття власної перемоги й успіху надовго залишаються закріпленими в поведінці і є тим стартовим стрибком, який робить кожний пацієнт із невротом до видужання. При аутизмі за допомогою дельфіна вдається допомогти дитині осмислено взаємодіяти з навколишнім світом, а потім на цій основі здійснювати керування навчанням і вихованням, направляючи в потрібне русло наявні й формуючи у дитини нові звички й знання. При ДЦП за допомогою дельфінів вдається нав'язати рухові стереотипи з метою досягнення оптимальної для конкретного хворого взаємодії з дельфіном, змусити дитину відчутти смак перемоги над собою й постаратися відновити нервово-рефлекторні зв'язки ЦНС із ураженими м'язами за десять днів занять із дельфінами. Таким чином, мобілізація активної поведінки пацієнта під час хвороби, переключення його уваги із хворобної домінанти на оптимістично-зцілювальні мотивації є найважливішими елементами дельфінотерапії.

ВМІСТ ПРОДУКТІВ ПЕРЕКИСНОГО ОКИСЛЕННЯ ЛІПІДІВ У СИРОВАТЦІ КРОВІ ЩУРІВ ЗА ДІЇ ІМІДАЗОЛІНВМІСНИХ ОРГАНІЧНИХ СУМІШЕЙ

І. Г. МАКСИМОВА

Харківський національний медичний університет

Майже всі чужорідні хімічні сполуки виявляють здатність впливати на функціональний стан тих чи інших біологічних систем. Важливе значення у порушенні життєдіяльності клітин і молекулярних механізмів належить процесам перекисного окислення ліпідів (ПОЛ). Сучасний етап хімії органічного синтезу характеризується значними об'ємами виробництва нових комбінацій імідазолінвмісних сумішей, їх широким використанням, здатністю надходити до водних об'єктів господарсько-питного та культурно-побутового призначення. Це спонукає проводити комплекс досліджень, спрямованих на вивчення

їх впливу на організм людини та тварин з метою вирішення наукової проблеми щодо охорони здоров'я населення та об'єктів довкілля від негативного впливу хімічних речовин. Метою даної роботи є оцінка вмісту діє-нових кон'югатів, ТБК-реактивів, шифових основ у сироватці крові щурів за умов тривалої дії імідазолінвмісних сумішей у дозі 1/100 LD₅₀.

Експерименти проведено на статевозрілих щурах-самцях лінії Вістар масою 200–220 г, яких піддавали пероральній затравці розчинами сумішей імідазолінів з домішкою аміноаміду з алкільними радикалами С7-9 (СІМ7-9) та С₉₋₁₅

(СІМ9-15) щоденно одноразово протягом 30 діб у дозі 1/100 LD₅₀, що складало для СІМ7-9 — 1,8 г/кг, СІМ9-15 — 5,2 г/кг маси. Контрольним щурам вводили відповідні об'єми води. Забій тварин проводили на 30-ту добу декапітацією, попередньо анестезуючи тіопенталом натрію. У сироватці крові спектрофотометрично визначали вміст дієнових кон'югатів (ДК) при 233 нм, попередньо екстрагуючи ліпіди гептан-ізопропаноловою сумішшю; ТБК-реактивів — при 532 нм за реакцією між малоновим діальдегідом і тіобарбітуровою кислотою з утворенням забарвленого триметинового комплексу. Шифові основи екстрагували сумішшю хлороформ-метанол з наступним спектрофлюориметричним визначенням при довжині хвилі збудження 360 нм та емісії 430 нм.

У сироватці крові щурів на 30-ту добі дії СІМ7-9 і СІМ9-15 у 1/100 LD₅₀ спостерігалось статистично значуще, порівняно з контролем, збільшення ДК на 79% і 41%, ТБК-реактивів — на 63% і 19%, шифових основ — на 65% і 29% відповідно. Коефіцієнт співвідношення шифові основи/(ДК+ТБК-реактиви) для досліджуваних імідазолінвмісних сумішей дорівнював в середньому (0,157±0,025) ум.од на фоні контролю (0,181±0,033) ум.од. Деяке зменшення коефіцієнта свідчить про активацію ПОЛ на рівні утворення первинних і вторинних продуктів.

Таким чином, досліджувані імідазолінвмісні органічні суміші у дозі 1/100 LD₅₀ є чинниками ініціації процесів ПОЛ, що супроводжується виснаженням систем антирадикального й антиперекисного захисту, розвитком оксидативного стресу.

АКТИВНІСТЬ СИНТАЗ ОКСИДУ АЗОТУ В ТКАНИНІ ХРОНІЧНОГО ТИРЕОЇДИТУ

Т. М. МИШУНІНА, О. В. КАЛІНІЧЕНКО

ДУ «Інститут ендокринології та обміну речовин ім. В.П. Комісаренка НАМН України»

ВСТУП.

Система генерації оксиду азоту (NO), сигнальної молекули з властивостями активного радикалу, надзвичайно чутлива до змін, що відбуваються в організмі. В мітохондріях NO діє як фізіологічний месенджер, який модулює швидкість транспорту електронів та ініціює розвиток клітинної гіпоксії. Так створюється можливість для реалізації реакції NO і активного радикалу кисню з утворенням при дії індукційної NO-синтази пероксинітриту, який є потужним оксидантом. Залежно від рівня останнього зазначені радикали можуть модулювати розвиток мітохондріальних дисфункцій, результатом яких є апоптозна загибель клітини чи некроз, що є основою для розвитку низки патологічних процесів. Проте роль NO в індукції апоптозу клітин щитоподібної залози (ЩЗ) за її патології достеменно не з'ясована.

МАТЕРІАЛ І МЕТОДИ.

Досліджували вміст NO, активність NO-синтази та індукційної її форми в позапухлинній тканині ЩЗ з патоморфологічними ознаками хронічного тиреоїдиту. Кількісне визначення рівня NO проводили за спектрофотометричним методом по розвитку забарвлення в реакції діазотування нітрітом суль-

фаніламід, який входить до складу реактиву Гріса.

РЕЗУЛЬТАТИ.

Показано, що за хронічного тиреоїдиту вміст NO та активність конститутивної NO-синтази помірно збільшена порівняно з показниками для незміненої тканини ЩЗ нормофолікулярної будови (тканина порівняння), тоді як активність індукційної NO-синтази вища за контрольну більш, ніж у 3 рази. Не відмічено суттєвої різниці між змінами рівня NO та активності ферментів у тканині у разі вогнищового, помірного чи вираженого тиреоїдиту.

ВИСНОВКИ.

Підвищення рівня NO в тканині ЩЗ хронічного тиреоїдиту вкладається у теорію про участь цієї молекули у комплексному механізмі тканинного пошкодження через модулювання NO процесів запалення. А відсутність різниці між змінами активності індукційної NO-синтази в тканині хронічного тиреоїдиту різного ступеня вираженості підтверджує попередній наш висновок, що за цих умов в ініціацію апоптозу може залучатися не стільки мітохондріальний, скільки зовнішній рецепторний механізм, за якого активація

каспази-3 відбувається переважно внаслідок дії каспази-8. Це припущення зроблено на основі аналізу даних літератури та власних результатів досліджень щодо участі мітохондрій у розвитку апоптозу за хронічного тиреоїдиту, які свідчать про нечутливість механізмів ре-

гуляції проникливості мембран мітохондрій до апоптоз-індукуючих чинників за цих патологічних умов, що супроводжується при вогнищевому тиреоїдиті гальмуванням, а при вираженому хронічному тиреоїдиті активацією каспази-3.

КОРЕКЦІЯ МЕТАБОЛІЧНИХ ЗМІН У ТКАНИНАХ СЛИННИХ ЗАЛОЗ МЕЛАНІНОМ ЗА УМОВ ГІПЕРГАСТРИНЕМІЇ

К. С. НЕПОРАДА¹, А. А. СУХОМЛИН¹, Т. В. БЕРЕГОВА²

¹ — ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

² — ННЦ «Інститут біології», Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВСТУП.

Відомо, що тривале зниження шлункової секреції призводить до гіпергастринемії (Olbe L., 1989) та до розвитку патологічних змін в органах травлення, зокрема, канцерогенезу. Меланіни — поліфенольні сполуки які володіють антиоксидантними, радіо- та фотопротекторними властивостями, мають стреспротекторну дію. Доведено, що меланіни є агоністами PPAR- γ рецепторів та активує синтез eNOS в слизовій шлунка за умов стрес-синдрому, тобто має цитопротекторну дію (Савицький Я.М., 2002).

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ.

Експерименти виконані на 17 білих щурах-самцях, вагою 180-220г. Дослідним тваринам протягом 28 днів внутрішньоочеревинно вводили омепразол («Sigma», США) дозою 14 мг/кг, меланін («Sigma», США) (5 мг/кг маси тіла перорально) окремо та в поєднанні. В тканинах слинних залоз визначали активність α -амілази (Cagaweay, 1959), орнітиндекарбоксилази (Храмов В.А., 1997), NO-синтази та вміст нітритів (Hevel J.M., 1991).

РЕЗУЛЬТАТИ.

Нами встановлено, що на 28 день введення омепразолу активність орнітиндекарбоксилази в слинних залозах вірогідно знизилась в 1,1 рази порівняно з контролем ($p < 0.05$). Введення мела-

ніну на тлі омепразол-індукованої гіпергастринемії сприяє вірогідному зростанню в 1,23 рази активності орнітиндекарбоксилази порівняно з тваринами без корекції ($p < 0.05$). Активність α -амілази в тканинах слинних залоз щурів на всіх етапах експерименту вірогідно зростає порівняно з контролем, а за умов введення меланіну — була в 1,06 рази вище ($p < 0.05$), ніж у щурів без корекції. Активність NO-синтази в тканинах слинних залоз при 28-денному введенні омепразолу підвищилась у 1,45 рази ($p < 0.05$), а за умов корекції із застосуванням меланіну активність NO-синтази — знижувалась у 1,23 рази ($p < 0.05$) порівняно зі щурами без корекції. У слинних залозах за умов омепразол-індукованої гіпергастринемії вміст нітритів збільшився в 1,18 рази ($p < 0.05$), а за умов корекції меланіном вміст нітритів достовірно знизився у 1,15 рази ($p < 0.05$) порівняно зі щурами без корекції.

Висновки. Таким чином, за умов омепразол-індукованої гіпергастринемії в слинних залозах щурів вірогідно знижується активність орнітиндекарбоксилази та підвищується активність α -амілази і загальної NOS, що свідчить про дисбаланс білоксинтезуючої та NO-ергічної системи слинних залоз. Меланін нормалізує активність орнітиндекарбоксилази, α -амілази та загальної NO-синтази за умов тривалої гіпергастринемії.

СТАН АНТИОКСИДАНТНОЇ СИСТЕМИ В ТКАНИНАХ ЛЕГЕНЬ ЩУРІВ ПРИ ОПІКОВІЙ ХВОРОБИ ТА ЇХ КОРЕКЦІЯ ПРЕПАРАТОМ «ЛІПІН»

Л. Г. НЕТЮХАЙЛО, Т. А. СУХОМЛИН

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

ВСТУП.

Опікова хвороба супроводжується утворенням активних форм кисню та розвитком оксидативного стресу. Метою дослідження було вивчення впливу препарату «Ліпін» на ферментну антиоксидантну систему легень щурів в умовах експериментальної опікової хвороби (ЕОХ) в доккладній динаміці.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ.

Експерименти виконані на 112 білих щурах-самцях, вагою 180-200г. Для моделювання ЕОХ задню кінцівку щурів занурювали у воду температурою 75°C протягом 7 сек. Препарат «Ліпін» вводили внутрішньоочеревинно в дозі 5 мг/кг відразу після моделювання ЕОХ. В гомогенаті легеневої тканини визначали активність супероксиддисмутази (СОД) та каталази.

РЕЗУЛЬТАТИ.

Спостерігалось зменшення активності СОД на 1-у добу (стадія опікового шоку) у 1,65 рази порівняно з контролем, далі по-

казник знижувався на 7-у добу в 2,03 рази та на 14-у добу — в 2,18 рази відповідно (стадія токсемії). Потім активність СОД дещо зростала, але контрольних значень не досягла. Також відзначалось зниження активності каталази у 1,47 рази на 1-у добу, після чого вона дещо підвищувалась, але залишалась нижче за контрольну. При корекції змін препаратом «Ліпін» активність СОД знижувалась максимально на 7-у добу ЕОХ — у 1,18 рази і поверталась до норми на 28-у добу. Активність каталази знижувалась у 1,14 рази на 1-у добу ЕОХ, на 7-у добу — у 1,22 рази, на 14-у добу — у 1,44 рази, досягаючи контрольних показників на 28-у добу.

ВИСНОВКИ.

Отже, опікова хвороба призводить до зниження активності ферментних антиоксидантних систем. Експериментальна корекція препаратом «Ліпін» знижує інтенсивність вільно-радикальних процесів та підвищує активність ферментних антиоксидантних систем.

МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ АЦЕТОНЕМІЧНОГО СИНДРОМУ У ДІТЕЙ З ПАТОЛОГІЄЮ ТРАВНОЇ СИСТЕМИ

О. В. НИКОЛАЄВА, О. В. БАЧУРІНА

Харківський національний медичний університет

Серед дитячого населення досить часто доводиться зустрічатися з перехідними станами між здоров'ям і хворобою, до яких відноситься ацетонемічний синдром (АС). У сучасній літературі вторинному АС приділяється значно менше уваги, ніж первинному. Зокрема, залишаються недостатньо вивченими особливості обміну речовин у дітей з АС при захворюваннях травної системи (ТС) та механізми, які обумовлюють розвиток ацетонемічних станів у таких хворих. Метою даного дослідження стало вивчення патогенезу АС у дітей з патологією травної системи.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ.

Обстежено 76 дітей з АС (1 гр.) і 37 дітей без кетонемії (2 гр.) із захворюваннями ТС. Вміст катехоламінів в сироватці крові визначали методом колонкової хроматографії, рівень кортизолу, інсуліну, глюкагону — радіоімунологічними методами, рівень загального карнітину — ензиматичним методом, функціональний стан вегетативної нервової системи (ВНС) — визначенням вихідного вегетативного тону (ВВТ) за спеціальною таблицею, розробленою у Московській медичній академії ім. І.М.Сеченова.